

VILTFORUM

VILTFORUM #6 2020

BERGQVIST G, LILJEBÄCK N, ELMHAGEN B

**ÅRSRAPPORT
VILTÖVERVAKNINGEN
JAKTÅRET 2019/20**

Svenska Jägareförbundet

ÅRSRAPPORT VILTÖVERVAKNINGEN JAKTÅRET 2019/20

Svenska Jägareförbundet

eISBN: 978-91-86971-36-6

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	4
SUMMARY IN ENGLISH	4
REGERINGENS UPPDRAG TILL SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET	5
AVSKJUTNINGSTATISTIK – METODER OCH KVALITETSSÄKRING	6
SAMARBETEN	8
AVSKJUTNINGSRAPPORTERING MED KOMMENTARER	9
ÄLGSTAMMENS UTVECKLING ENLIGT AVSKJUTNING OCH ÄLGÖBS	15

SAMMANFATTNING

Svenska Jägareförbundets viltövervakning sammanfattas i en nationell årsrapport samt, från och med jaktåret 2017/18, även i länsvisa avskjutningsrapporter. Ambitionen har varit att producera nationella rapporter årligen, dock saknas vissa år bakåt i tiden. Fokus på olika arter varierar mellan år varför det rekommenderas att man även läser tidigare årsrapporter. I årets rapport finns, förutom den årliga redovisningen av skattad avskjutning, en redovisning av älgavskjutning och älgobs per älgförvaltningsområde (ÄFO). Tidigare nationella rapporter är tillgängliga på Jägareförbundets hemsida, <https://jagareforbundet.se/vilt/viltforum/> medan de länsvisa rapporterna finns på Viltdatas hemsida <https://www.viltdata.se/avskjutningsrapporter/>.

SUMMARY IN ENGLISH

The Swedish Association for Hunting and Wildlife Management's program for wildlife monitoring is summarized in national reports and, starting the hunting year 2017/18, also in separate reports for each county. Estimated bag statistics for all species and information about the data collection is reported. Different species are in focus different years, therefore it is recommended to read also older reports. The present report includes maps showing moose harvest and moose observations in each moose management area (MMA, Swedish = Älgförvaltningsområde). Previous national reports are available at <https://jagareforbundet.se/vilt/viltforum/> and reports for each county at <https://www.viltdata.se/avskjutningsrapporter/>.

REGERINGENS UPPDRAG TILL SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

MÅL

- Kunskapen om det svenska jaktbara viltets tillstånd och utveckling är god
- En fullgod avskjutningsstatistik som täcker hela landet finns för samtliga jaktbara arter

Jägareförbundet ska följa de jaktbara stammarnas utveckling, dokumentera och sammanställa data av hög kvalitet om vilttillgång och avskjutning samt informera om den enskilde jägarens betydelse för viltövervakning och den provtagning av vilt som sker för att följa viltstammarnas hälsotillstånd. Förbundet ska bidra till utveckling och tillämpning av metoder för datainsamling och avskjutningsstatistik i samarbete med Naturvårdsverket. Förbundet ska kvalitetssäkra data som samlas in via förbundets metod Älgobs och överföra dessa data till länsstyrelsernas rapporteringsverktyg och informationsportal Älgdata.

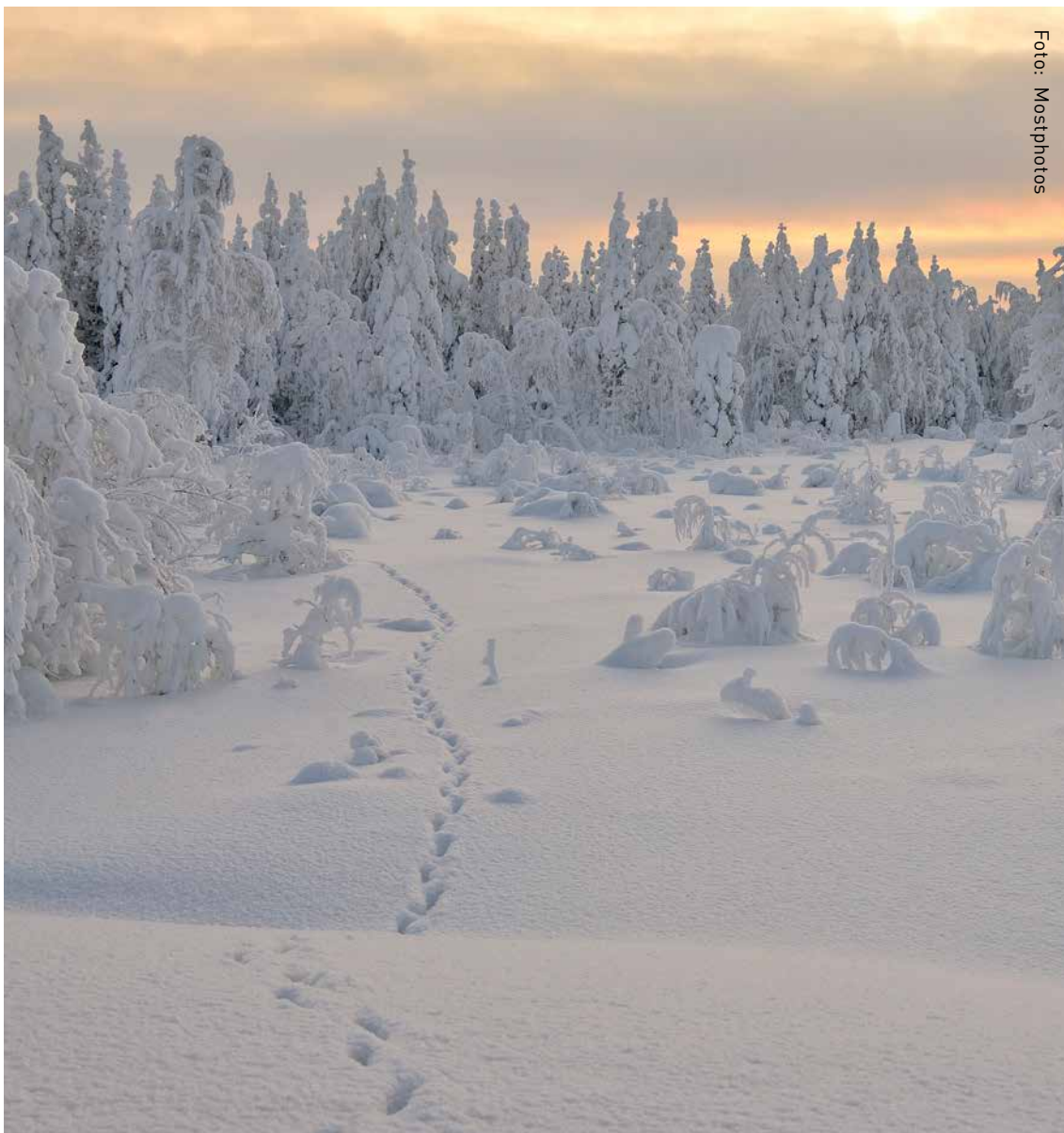

Foto: Mospixotos

AVSKJUTNINGSTATISTIK – METODER OCH KVALITETSSÄKRING

Svenska Jägareförbundet har sammanställt avskjutningsstatistik sedan 1939 som en del av Jakt- och Viltvårdsuppdraget. Det nuvarande programmet för viltövervakning startade 1995, med syfte att förbättra övervakningen och uppföljningen av viltpopulationerna.

Den traditionella avskjutningsstatistiken bygger på rapporter från geografiskt avgränsade jakt-enheter ("jaktlag"). Data fungerar bäst som ett trendmått, det vill säga ett index för viltstammarnas utveckling, särskilt i de områden där samma enheter rapporterar år från år. Avskjutningsnivåer kan dessutom knytas till annan geografisk information. Antalet jaktlag som lämnar in viltrapporter har varierat över tid sedan programmet infördes. Den sammanlagda arealen som rapporterna omfattar uppgår till mellan 8 och 10 miljoner hektar årligen, tabell 1, vilket motsvarar cirka en fjärdedel till en tredjedel av den totala jaktmarksarealen i Sverige. Den totala avskjutningen skattas baserat på de inlämnade viltrapporterna. Skattningen avser all mark förutom statens mark ovan odlingsgränsen eller på renbetesfjällen.

Tabell 1. Årlig rapporterad areal för avskjutningsskattning jaktåren 1996/97 – 2019/20. Annual area covered by harvest reports in Sweden during the hunting years 1996/97 – 2019/20.

JAKTÅR	RAPPORTERAD AREAL I HEKTAR
HUNTING YEAR	REPORTING AREA, HECTARES
1996/97	8 970 355
1997/98	9 858 837
1998/99	10 075 241
1999/00	10 027 776
2000/01	10 768 289
2001/02	11 233 044
2002/03	10 702 999
2003/04	9 967 057
2004/05	9 754 874
2005/06	10 105 563
2006/07	11 415 814
2007/08	9 633 594
2008/09	9 637 374
2009/10	8 196 506
2010/11	9 852 801
2011/12	9 366 498
2012/13	9 685 000
2013/14	9 037 975
2014/15	9 198 882
2015/16	8 683 324
2016/17	7 811 307
2017/18	8 745 069
2018/19	9 561 156
2019/20	10 205 422

Avskjutningsstatistiken för jaktåret 2019/20 baseras på rapporter från 10 205 422 hektar. Uppgifter har lämnats av 8 102 rapporterande jaktlag och medianarealen ligger på 627 hektar. De enskilda rapporterna kvalitetssäkras och utgör därefter underlag för skattning av avskjutningen på krets nivå vilket summeras till länsvisa och nationella värden. Långsiktigt finns en minskande trend i avskjutningsrapporteringen, tabell 1. Förbundet initierade därför 2017/18 ett arbete i syfte att öka rapporteringsgraden och årets rapporteringsgrad är högre än föregående år.

Förutom avskjutningsstatistik på olika skalor omfattar datainsamlingen även älgobs (observationer av älgar under älgjakten) som ger index på täthet, könkvot och reproduktion. I samband med älgobsinventeringen rapporteras även observationer av björn, lo, varg och järv. Älgobsen har genomförts sedan mitten av 1980-talet och rovdjursobservationerna sedan 1998. Älgobsdata används av förvaltningen på lokal och regional nivå och rovdjursobservationerna av björn är en viktig metod för björnförvaltningen. Under jaktåren 2016/17 till och med 2018/19 genomfördes dessutom en utökad observation, klövviltsobs, som ett försök inom tre områden (Kronoberg, Södermanland samt två älgförvaltningsområden i Västerbotten). Syftet är att utveckla observationsmetoder även för övriga klövviltsarter. Metoden utvärderas för närvarande av Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) inom projektet Beyond Moose.

Förbundets datasystem Viltdata utgör grunden för insamling av data från jägare om vilt och jakt. Genom att man på en plats (www.viltdata.se) administrerar, rapporterar och redovisar data blir det enkelt för jägarna att lämna de uppgifter som behövs för förvaltning och övervakning. Viltdata omfattar, förutom rapportering och redovisning av avskjutning, även älgobs och rovdjursobs.

Personalens arbete med viltrapporteringen innebär en omfattande administration av avskjutningsblanketter, stansning, registerhållning och kvalitetssäkring. Vidare samverkar personalen med läns- och kretsansvariga förtroendevalda då det gäller åiterrapportering, kvalitetsförbättring och utveckling.

SAMARBETEN

Avskjutningen skattas för närvarande som ett punkttestimat per jaktvårdskrets, vilket sedan räknas upp till län och nationell nivå. De senaste åren har utvecklingen av nya statistiska metoder gått snabbt, samtidigt som dagens kraftfulla datorer kan göra komplexa beräkningar på relativt kort tid. Viltövervakningen har initierat ett samarbete rörande metodutveckling med en forskare vid Linköpings Universitet, vars forskning är specifikt inriktad på tillämpad modellering inom ekologi samt statistik, matematik och beräkning (särskilt Bayesiansk analys av strukturerade data). Inom projektet utvecklas en ny skattningsmetod med syfte att öka skattningarnas kvalitet och producera ett variationsmått för varje skattat värde. Det kommer att underlätta bedömningen av när en förändring kan betraktas som statistiskt säkerställd, det vill säga när man säkert kan säga att avskjutningen ökat eller minskat mellan två år. Metoden har nu genomgått en vetenskaplig kvalitetsgranskning (peer review) och publicerats (se Lindström & Bergqvist 2020. Estimating hunting harvest from partial reporting: a Bayesian approach. Scientific Reports 10:21113). Metoden kommer att implementeras i avskjutningsskattningen från och med jaktåret 2020/21.

Jägareförbundet bidrar med data och erfarenheter i flera internationella samarbeten. AEWA (African European Waterbird Agreement; www.unep-aewa.org) tar fram och implementerar modeller för en flyttvägsbaserad förvaltning av sädgås och grågås. Projektet Enetwild (www.enetwild.com) drivs av EFSA (European Food Safety Authority) och syftar till att kartlägga förekomst av utvalda viltarter med potentiell betydelse för sjukdomsspridning. Projektet koncentreras för närvarande till vildsvin.

Förbundet samarbetar också med ett flertal universitet, främst Sveriges Lantbruksuniversitet och Stockholms Universitet. Samarbeten kan gälla att leverera avskjutningsdata eller andra uppgifter till forskare och studenter, men även att aktivt driva eller delta i olika forskningsprojekt.

Foto: Oscar Lindvall

AVSKJUTNINGSRAPPORTERING MED KOMMENTARER

Tabell 2. Skattat eller rapporterat antal fällda djur av olika arter under jaktåret 2019/20, samt avskjutningens utveckling på längre och kortare sikt (tillväxt under 30 respektive 10 år). Estimated or reported harvest of different species during the hunting year 2019/20, and annual growth in harvest over 30 and 10 years. Stabil = stable.

ART SPECIES	FÄLLDA HARVEST	ÅRLIG TILLVÄXT (%) ANNUAL GROWTH (%)		KOMMENTAR COMMENT
		2019/20	30 ÅR 30 YEARS	
KLÖVVILT UNGULATES				
Dovvilt Fallow deer	55 773	+12	+10	Ökning då stammen både sprider sig och förtätas. Under de senaste åren har avskjutningen inom vissa områden ökat i syfte att minska koncentrationer, varför avskjutningen troligen inte helt speglar stammens utveckling under dessa år. The population both spreads and increases in density. In recent years, the harvest in certain areas have increased in order to reduce concentrations, so the development of the bag probably does not fully reflect that of the population during these years.
Vuxen han Adult male	27 %			
Vuxen hon Adult female	32 %			
Årskalv Juvenile	41 %			
Kronvilt Red deer	10 552	+11	+8	Avskjutningen regleras av länsstyrelsen via planer. Den ökande trenden speglar att stammen både sprider sig och förtätas. The harvest is regulated by the County Administrative Board via plans. The rising trend reflects that the population both spreads and increases in density.
Vuxen han Adult male	25 %			
Vuxen hon Adult female	36 %			
Årskalv Juvenile	39 %			
Rådjur Roe deer	105 883	-5	+2	På lång sikt en minskning sedan toppåren under rävskaiban. Under senaste perioden visar avskjutningen en svag uppgång. In the long term, a decline since the peak years during the fox mange epidemic. During the recent period, the harvest shows a small increase.
Bock Adult male	49 %			
Get Adult female	25 %			
Kid Juvenile	26 %			
Vildsvin Wild boar	146 068	+23	+9	Trenden speglar en kraftig ökning sedan riksdagen 1988 beslutade att arten ingår i den svenska faunan. The trend reflects a pronounced increase since the Parliament 1988 decided that the species is part of the Swedish fauna.
Galt Adult male	26 %			
Sugga Adult female	18 %			
Kulting/ årsgris Juvenile	56 %			

ART SPECIES	FÄLLDA HARVEST	ÅRLIG TILLVÄXT (%) ANNUAL GROWTH (%)		KOMMENTAR COMMENT
		2019/20	30 ÅR 30 YEARS	
Älg Moose	80 354	-1	-2	Avskjutningen beslutas av länsstyrelsen via tilldelning och avskjutningsplaner. Den långsiktigt minskande trenden speglar en minskande population vilket också varit förvaltningens mål. The harvest is decided by the County Administrative Board via plans. The long-term declining trend reflects a declining population, which has also been the target of the management.
Tjur Adult male	30 %			
Ko/kviga Adult female	28 %			
Årskalv Juvenile	42 %			
Mufflon Mouflon	409			Lokal och sporadisk förekomst gör denna art svår att skatta. Avskjutningen sannolikt underskattad. Local and sporadic occurrence makes this species difficult to estimate. Harvest is probably underestimated.
ÖVRIGA DÄGGDJUR OTHER MAMMALS				
Bisam Muskrat	25	-12	-28	Nordamerikansk art som införts till Europa. Nådde Sverige via Norrbotten på 1950-talet. Har minskat av okänd orsak sedan en topp för 30 år sedan och minskningstakten har ökat det senaste årtiondet. Invasiv art som ska utrotas inom EU. Jägareförbundet deltar i ett sådant projekt på uppdrag av Naturvårdsverket. North American species introduced to Europe. Reached Sweden via Norrbotten county in the 1950s. Has declined for unknown reasons since a peak 30 years ago and the rate of decline has increased over the past decade. Invasive species to be eradicated within the EU. The Swedish Association for Hunting and Wildlife Management participates in such a project on behalf of the Swedish Environmental Protection Agency.
Björn Brown bear	300			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen. The harvest is decided by the County Administrative Board.
Bäver Beaver	5 992	+1	stabil	Långsiktigt ökande populationstrend tack vare återetablering. Att avskjutningen inte längre ökar kan tyda på ett minskat intresse för jakt snarare än populationsutvecklingen. Long-term increasing trend due to re-establishment. The stabilisation of the harvest may reflect a decreasing interest for beaver hunting rather than a population trend.
Fälthare European hare	21 976	-6	-4	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt. The trend probably reflects declines in hare population size as well as participation in hunting.
Grävling Badger	22 620	stabil	stabil	Avskjutningen varierar relativt kraftigt mellan år, men uppvisar ingen trend över längre tid. The harvest fluctuates relatively sharply between years but shows no long-term trend.
Iller Polecat	1 694	-4	-6	Trenden kan eventuellt spegla en minskad stam, då det finns tecken på minskning i delar av Västeuropa. The trend may reflect a declining population, since there are signs of the species declining in parts of Western Europe.
Lodjur Lynx	93			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen. The harvest is decided by the County Administrative Board.

ART SPECIES	FÄLLDA HARVEST	ÅRLIG TILLVÄXT (%) ANNUAL GROWTH (%)		KOMMENTAR COMMENT	
		2019/20	30 ÅR 30 YEARS		10 ÅR 10 YEARS
		Mink Mink	4 127		-7
Mård European pine marten	10 081	-2	stabil	På lång sikt en minskning som troligen är kopplad till rödrevens återhämtning efter rävskaiban, trenden har brutits på senare tid. In the long term, a decline that is probably linked to the red fox's recovery after a mange epidemic, the trend has broken recently.	
Mårdhund Raccoon dog	9			Asiatisk art införd till Europa och etablerad i Finland. Spridningen till Sverige sker via Norrbotten. Invasiv art som ska utrotas inom EU. Jägareförbundet driver på uppdrag av Naturvårdsverket ett projekt för att förhindra att arten etableras i Sverige. Minskande avskjutning över tid speglar troligen ett minskat antal djur. Asian species introduced to Europe and established in Finland. The spread to Sweden takes place via Norrbotten county. Invasive species to be eradicated within the EU. The Swedish Association for Hunting and Wildlife Management is running a project on behalf of the Swedish Environmental Protection Agency to prevent the species from being established in Sweden. Declining harvest over time probably reflects a reduced number of animals.	
Rödräv Red fox	58 738	+2	-3	På lång sikt en ökning som speglar populationens återhämtning efter en skabbepidemi på 1980-talet. En något minskande trend på senare tid, men det är inte känt om detta beror på minskad jakt eller minskad stam. A long-term increase that reflects the population's recovery after a mange epidemic in the 1980s. A slightly declining trend in recent times, but it is not known if this is due to reduced shooting or reduced population.	
Skogshare Mountain hare	13 064	-7	-8	Trenden speglar troligen både en minskande stam och en minskad jakt. The trend probably reflects declines in hare population size as well as participation in hunting.	
Varg Wolf	0			Antal djur som får fällas i licensjakten beslutas av länsstyrelsen. The harvest is decided by the County Administrative Board.	
Vildkanin Wild rabbit	14 583	-5	stabil	På lång sikt en minskande trend som delvis kan bero på införslan av kaninpestviruset myxomatos. In the long term, a declining trend that partly may be due to the introduction of the rabbit plague virus myxomatosis.	
FÅGLAR BIRDS					
Alfågel Long-tailed duck	10	-23	stabil	Trenden speglar främst minskande jakt även om populationen också minskar. The trend mainly reflects decline in hunting, although the population is also declining.	
Björktrast Filedfare	497	stabil	stabil	Relativt låg avskjutning medför att trenden är svår att tyda. Det häckande beståndet minskar men populationen är så stor att avskjutningen knappast påverkas av ett minskat antal fåglar. Relatively low harvest mean that the trend is difficult to interpret. The nesting population is declining, but the population is so large that the harvest is scarcely affected by a reduced population.	
Bläsand Eurasian wigeon	298	-7	-12	Trenden speglar främst minskande jakt. Räkningar i september visar på ökande antal medan index för häckande bestånd minskar. The trend mainly reflects decline in hunting. Counts in September indicate increasing numbers while the index for breeding stocks is declining.	
Bläsgås Greater White- fronted goose	71	stabil	-14	För låga antal för att kunna fastställa någon trend. Populationen i tillväxt. Too low numbers to be able to determine a trend. The population is growing.	

ART SPECIES	FÄLLDA HARVEST	ÅRLIG TILLVÄXT (%) ANNUAL GROWTH (%)		KOMMENTAR COMMENT
		2019/20	30 ÅR 30 YEARS	
Dalripa Willow ptarmigan	30 692			Se särskild kommentar. See comment below.
Ejder Common eider	901	-8	-14	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer. Jaktens omfattning minskade snabbt för några år sedan men har sedan stabiliserats på låga nivåer. Avskjutningen har proportionerligt förskjutits mot västkusten under senaste decenniet. The trend reflects reduced hunting and declining populations. The extent of hunting declined rapidly a few years ago but has since stabilized at low levels. The harvest has shifted proportionally towards the west coast over the past decade.
Fasan Common pheasant	31 111			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar. Releases affect both estimation of harvest and trends. See also comment below.
Fiskmåsar Mew gull	4 391	-3	stabil	Trend speglar förmodligen långsamt minskande populationer. Trend probably reflects slowly declining populations.
Fjällripa Rock ptarmigan	9 403			Se särskild kommentar. See comment below.
Grågås Greylag goose	23 302	+8	stabil	Klar avmattning i ökningstakten för avskjutning. Populationen fortsätter att öka snabbt. Clear slowdown in the rate of increase for harvest. The population continues to grow rapidly.
Gråtrut European herring gull	2 089	-6	stabil	Skjuts främst under jakt vid soptippar och liknande. Antalen beror till stor del på rapporter från enskilda jägare vilket medför stora variationer mellan år. Populationen är minskande. Shot mainly during hunting at dumps and the like. The number depends largely on reports from individual hunters, which entails large variations between years. The population is declining.
Gräsand Mallard	85 750			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar. Releases affect both estimation of harvest and trends. See also comment below.
Havstrut Great black- backed gull	539	-7	-7	Trenden speglar minskad jakt och minskande populationer. The trend reflects decreased hunting and declining populations.
Järpe Hazel grouse	8 422	-4	stabil	Trenden speglar främst minskad jakt. The trend mainly reflects declining hunting.
Kaja Western jackdaw	69 570	+4	+3	Trend speglar ökande populationer. The trend reflects growing populations.
Kanadagås Canada goose	18 865	+1	-8	Avskjutningstrenden speglar en populationsnedgång som återfinns både i häckande populationer och rastande flockar. The harvest trend reflects a population decline that is found in both nesting populations and resting flocks.
Knipa Common goldeneye	3 989	-6	-4	Trenden speglar minskad jakt. Stor häckande population i svag minskning. Räkningar vintertid visar på ökande antal. The trend reflects a decline in hunting. Large nesting population in slight decline. Winter season counts show increasing numbers.
Kricka Eurasian teal	6 089	-3	stabil	Trend speglar minskad jakt och möjligen minskande populationer. Trend reflects declining hunting and possibly declining populations.
Kråka Hooded crow	47 932	-2	-6	Trend speglar troligen minskande populationer. Trend most likely reflect declining populations.
Morkulla Eurasian woodcock	1 454	-11	stabil	Trend speglar främst förändringar i jakttid. Trend mainly reflects changes in the open hunting season.

ART SPECIES	FÄLLDA HARVEST	ÅRLIG TILLVÄXT (%) ANNUAL GROWTH (%)		KOMMENTAR COMMENT
		2019/20	30 ÅR 30 YEARS	
Nötskrika Eurasian jay	18 129	stabil	-11	Stabil trend trots svag minskning i populationer. Den sentida och snabba minskningen i avskjutningen speglar inte populationsutvecklingen. Stable trend despite slight decline in populations. The recent and rapid decline in harvest does not reflect population growth.
Orre Black grouse	27 719	-2	stabil	Trend speglar populationsutveckling samt minskad jakt i södra Sverige. Trend reflects population development and reduced hunting in southern Sweden.
Rapphöna Grey partridge	5 761			Utsättningar påverkar både skattning av antal och trender. Se särskild kommentar. Releases affect both estimation of harvest and trends. See also comment below.
Ringduva Common woodpigeon	54 849	stabil	stabil	Ingen direkt trend trots växande populationer vilket möjligen tyder på minskad jakt. Jakttider spelar stor roll för historiska jämförelser. No direct trend despite growing populations, which may indicate a decline in hunting. Changes in time and length of the open season play a major role in historical comparisons.
Råka Rook	5 818	stabil	stabil	Ingen trend i avskjutningen, speglar relativt stabila populationer. No trend in harvest, reflects relatively stable populations.
Sjööorre Common scoter	8	stabil	stabil	Trenden speglar minskad jakt. Populationen är stabil eller ökande. Trend mainly reflects declining hunting. The population is stable or increasing.
Skata Eurasian magpie	28 194	stabil	-6	Ingen trend i avskjutningen och långsamt minskande populationer. No trend in harvest and slowly declining populations.
Småskrake Red-breasted merganser	190	-8	stabil	Trend speglar främst minskad jakt men också minskande populationer. Trend mainly reflects reduced hunting but also declining populations.
Stadsduva Domestic pigeon	4 425	+6	-10	Populationen stabil vilket speglas i avskjutningen. The population is stable, which is reflected in the harvest.
Storskrake Common merganser	556	-7	-14	Trenden speglar minskad jakt. Populationen ökande. The trend mainly reflects declining hunting. The population is increasing.
Sädgås Bean goose	2 312	stabil	stabil	Låga antal och stora årsvisa variationer gör trenden svårtydd. Räkningar av sädgäss ger en splittrad bild av populationsutvecklingen. Low numbers and large annual variations make trends difficult to interpret. Counts of bean geese gives a fragmented picture of population development.
Tjäder Western capercallie	25 581	-1	stabil	Populationen relativt stabil. Trenden speglar oförändrat jakttryck. The population is relatively stable. The trend mainly reflects a long-term decline in hunting.
Vigg Tufted duck	1 714	-6	stabil	Trenden speglar främst minskad jakt även om mycket tyder på minskande populationer. The trend mainly reflects declining hunting, but there are also signs of declining populations.

KOMMENTARER TILL TABELLEN MED AVSKJUTNING 2019/20

För merparten av arterna genomför Jägareförbundet skattningen av antal fällda djur utifrån data som rapporterats till förbundets viltövervakning.

Avskjutningen av varg, lodjur och björn baseras på de till länsstyrelserna inrapporterade djuren som fällts vid licensjakten under innevarande jaktår. Dessa data publiceras i rapporter av Statens Veterinärmedicinska Anstalt (www.sva.se).

Avskjutningen av dal- och fjällripa baseras till övervägande del på den till länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län inrapporterade avskjutningen på statens mark ovan odlingsgränsen eller på renbetesfjäll. Dessa värden adderas till den skattade avskjutningen för övrig mark som Jägareförbundet står för.

Avskjutningen av mårddhund baseras på de av Mårddhundsprojektet kvalitetssäkrade och kända mårddundar som avlivats under året.

Avskjutningen av älg baseras på inrapporterade älgar till länsstyrelsen (www.algdata.se). Data hämtade 2020-12-14.

BERÄKNING AV AVSKJUTNINGENS UTVECKLING

Avskjutningens årliga genomsnittliga tillväxt över 30 och 10 år har beräknats för de viltarter där avskjutningen skattas samt för älg. En linjär regression har anpassats till logaritmerade avskjutningsdata. När lutningskoefficienten i regressionen varit signifikant skild från noll har en trend påvisats, där ett plustecken visar att avskjutningen ökat och ett minustecken att den minskat. I de fall lutningskoefficienten inte varit skild från noll har avskjutningen angivits som stabil. Den genomsnittliga årliga tillväxttakten (λ) har beräknats utifrån regressionens värden. Förutom för björn, lodjur, varg (anmäls till länsstyrelsen), mufflon (ej tillräckliga dataserier) och mårddhund (data från mårddhundsprojektet) saknas beräkningar för dal- och fjällripa samt gräsand, fasan, och raphöna. Se särskilda kommentarer för dessa arter nedan.

GRÄSAND, FASAN OCH RAPPHÖNA

Gräsand, fasan och raphöna är tre arter där man kan sätta ut fåglar som sedan jagas samma år. Vid dessa jakter skjuts ofta stora antal fåglar på relativt små arealer vilket påverkar avskjutningsstatistiken påtagligt. Olika metoder har använts för att bearbeta data med hänsyn till utsatta fåglar som fälls, så att skattningen ska vara representativ för avskjutningen av vilda fåglar. Detta arbete pågår fortfarande och avsaknaden av trendmått för dessa arter är en följd av stora variationer i data, som i sig är ett resultat av utsättningarnas effekter på statistiken. Arbetet med att hitta bästa möjliga sätt att statistiskt behandla data för dessa tre arter fortgår.

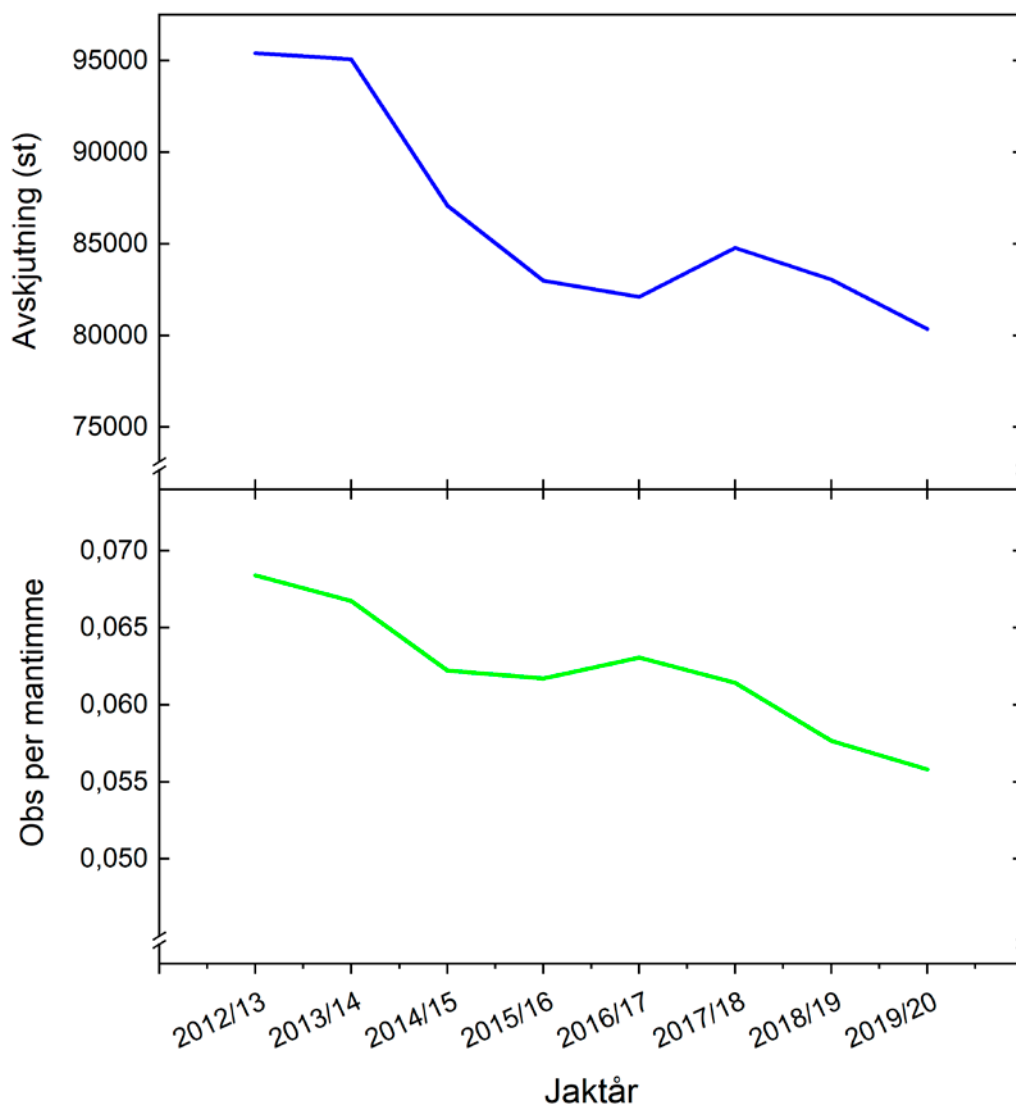
DALRIPA OCH FJÄLLRIPA

Länsstyrelserna sköter insamlingen av statistik från jakt på statens mark ovan odlingsgränsen. Data saknas för flera år under 2000-talet vilket kan härledas till insamlingstekniska svårigheter hos länsstyrelserna och bristfälligt utbyte av data med Jägareförbundets Viltövervakning. Enligt Svensk Fågeltaxering uppvisar dalripan en negativ populationsutveckling under senare tid medan fjällripan ökar eller är stabil. Troligen finns också en korrelation mellan dessa två arters variation mellan åren då fjällripor ofta, men med flera undantag, skjuts under jakt som egentligen riktas efter dalripa.

ÄLGSTAMMENS UTVECKLING ENLIGT AVSKJUTNING OCH ÄLGOBS

En ny modell för älgförvaltning infördes till jaktåret 2012/13, bland annat inrättades älgförvaltningsområden (ÄFO), med målet att ett ÄFO ska hantera en i huvudsak egen älgstam.

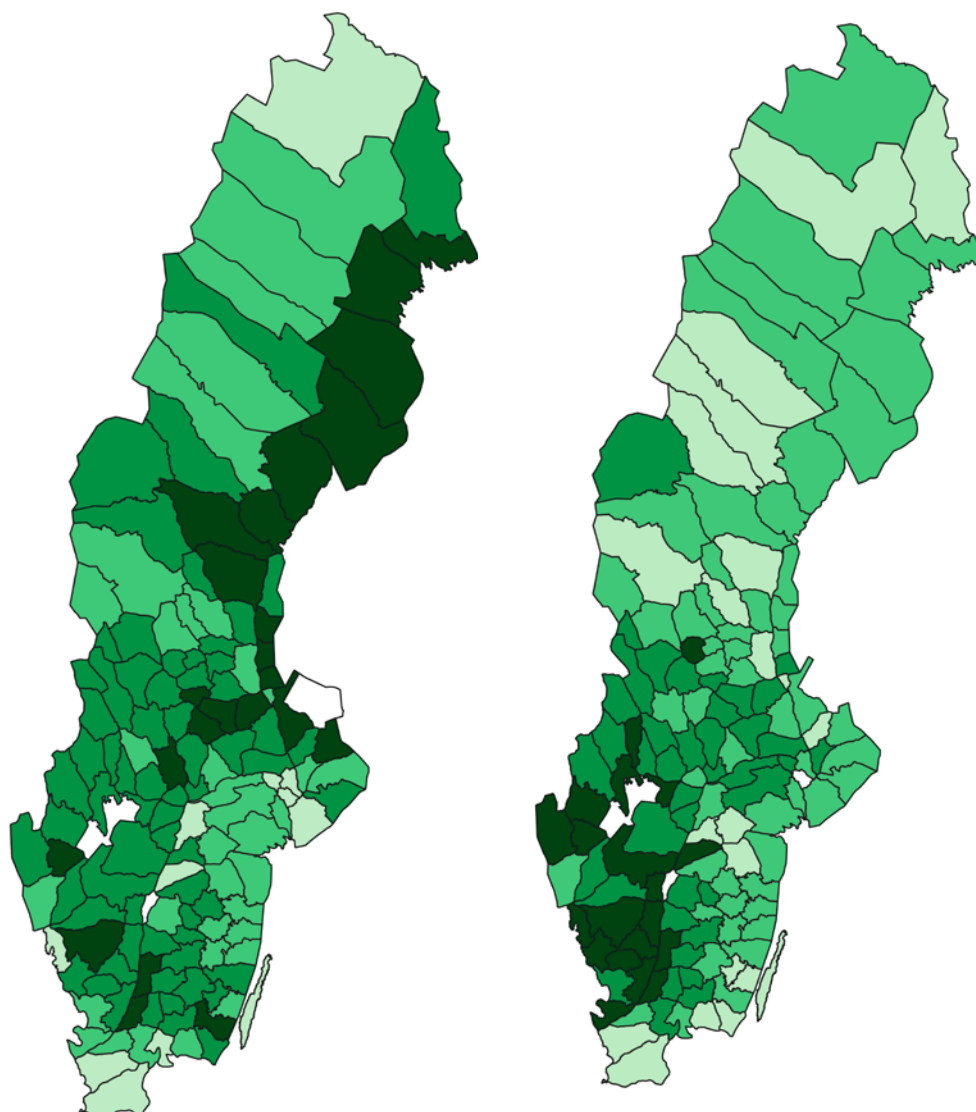
Förutom avskjutning används älgobs för att följa trender i älgstammens storlek och sammansättning. På nationell nivå har såväl avskjutning som observationer per mantimme minskat i den nya älgförvaltningen. Avskjutningen har minskat från cirka 95 000 älgar årligen till cirka 80 000 älgar årligen, figur 1.

Figur 1. Avskjutning av älg (övre graf, blå linje) och observationer per mantimme (nedre graf, grön linje) på nationell nivå jaktåren 2012/13 till och med 2019/20. Harvest of moose (upper graph, blue line) and moose observations per man-hour (lower graph, green line) at national level during the hunting years 2012/13 to 2019/20.

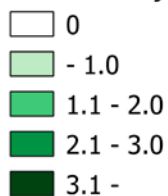
Båda måtten uppvisar likartade trender vilket tolkas som att älgstammen minskar. Detta har också varit förvaltningens mål.

Under jaktåret 2019/20 var avskjutningen per 1000 hektar generellt störst i Norrlands kustland, men även i delar av västra Götaland. Älgobsen var generellt högst i Götaland och delar av västra Svealand, figur 2.

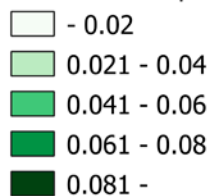
Avskjutning älg

Per 1000 ha jaktåret 2019/20

Älgobs jaktåret 2019/20

Observationer per mantimme

Figur 2. Avskjutning per 1000 hektar (vänster karta) och observationer per mantimme (höger karta) per älgförvaltningsområde (ÄFO) jaktåret 2019/20. Harvest per 1000 ha (left map) and moose observations per man-hour (right map) for each moose management area (MMA, Swedish: Älgförvaltningsområde) during the hunting year 2019/20.

TIDIGARE NUMMER AV VILTFORUM

Viltforums rapportserie kommer ut med något eller några nummer årligen. Alla rapporter ligger tillgängliga på nätet som läs- och nerladdningsbara PDF-filer på www.jagareforbundet.se/vilt/viltforum. Här listas rapporter från 2008 och framåt.

- Nr 1/08 Predatorkontroll inom Viltförvaltning och Naturvård – en kunskapssammanställning.
Widemo F.
- Nr 2/08 Årsrapport Viltövervakningen jaktåret 2006/2007
Kindberg J, Holmqvist N & Bergqvist G.
- Nr 1/09 Bly från ammunition som förgiftningsrisk hos rovfåglar- en kunskapsöversikt
Axelsson J.
- Nr 2/09 Årsrapport Viltövervakningen jaktåret 2007/2008
Kindberg J, Holmqvist N & Bergqvist G.
- Nr 1/10 Jämförelse av tre inventeringsmetoder för älg
Hörnell-Willebrand M.
- Nr 2/10 Spillningsfrekvens samt nedbrytning av spillning hos kronvilt
Jarnemo A.
- Nr 3/10 Forskning kring foderskapande åtgärder för klövvilt- sammanfattning av en Workshop
Holmqvist N.
- Nr 1/15 Trender i skattad avskjutning i Sverige 1939 – 2015
Bergqvist G, Liljebäck N, Elmhagen B
- Nr 2/15 Utbredning och förekomst av kron- och dovhjort i Sverige
Bergqvist G
- Nr 1/16 Projekt fjällgås – en dokumentation
Andersson Å
- Nr 2/16 Förekomst och förvaltning av vildsvin i Sverige
Bergqvist G, Elmhagen B
- Nr 1/17 Kunskapsöversikt om populationseffekter av jakt på flyttande fåglar – med särskilt fokus på änder, gäss och morkulla
Ottvall R, Elmberg J, Gunnarsson G
- Nr 1/18 Avskjutningsdata och populationsdata för grågås, kanadagås och sädgås i Sverige
Liljebäck N, Bergqvist G, Ohlsson T
- Nr 2/18 Report from a pilot study - Classification to subspecies among harvested Bean geese in Skåne hunting-year 2017/18
Liljebäck N, Ohlsson T
- Nr 3/18 Årsrapport viltövervakningen jaktåret 2017/18
Bergqvist G, Liljebäck N, Elmhagen B
- Nr 1/20 Trender i utbredning och avskjutning av skogshare och fälthare i Sverige
Bergqvist G, Elmhagen B
- Nr 2/20 Årsrapport viltövervakningen jaktåret 2018/19
Bergqvist G, Liljebäck N, Elmhagen B
- Nr 3/20 Kartläggning av metoder för rapportering av avskjutning av jaktbart vilt i Europa
Åhl M, Elmhagen B, Bergqvist G
- Nr 4/20 Beräkning av jaktvårdskretsars jaktbara arealer 2018/19 som underlag för skattning av total avskjutning
Jonsson P, Bergqvist G, Lindström T
- Nr 5/20 Survey of methods for harvest reporting of huntable game species in Europe
Åhl M, Elmhagen B, Bergqvist G

Viltforum är en rapportserie från Svenska Jägareförbundet. Rapporterna tar upp särskilt intressanta frågor eller områden som brett har anknytning till jakt- eller viltvårdsrelaterade frågor. Innehållet behöver inte spegla Svenska Jägareförbundets uppfattning eller inställning.

Titel: Årsrapport Viltövervakningen jaktåret 2019/20

Författare: Bergqvist Göran, Liljebäck Niklas, Elmhagen Bodil

Url: www.jagareforbundet.se/vilt/viltforum

Utgivningsdatum: Februari 2021

Redaktör: Göran Bergqvist

Citeras som: Bergqvist G, Liljebäck N, Elmhagen B. 2020.
Årsrapport Viltövervakningen jaktåret 2019/20
Viltforum 6/2020.

Sammanfattning: Svenska Jägareförbundets viltövervakning sammanfattas i en nationell årsrapport samt, från och med jaktåret 2017/18, även i länsvisa avskjutningsrapporter. Ambitionen har varit att producera nationella rapporter årligen, dock saknas vissa år bakåt i tiden. Fokus på olika arter varierar mellan år varför det rekommenderas att man även läser tidigare årsrapporter. I årets rapport finns, förutom den årliga redovisningen av skattad avskjutning, en redovisning av älgavskjutning och älgobs per älgförvaltningsområde (ÄFO). Tidigare nationella rapporter är tillgängliga på Jägareförbundets hemsida, <https://jagareforbundet.se/vilt/viltforum/> medan de länsvisa rapporterna finns på Viltdatas hemsida <https://www.viltdata.se/avskjutningsrapporter/>.

Nyckelord: skattad avskjutning, tillväxt, älgobs

Foto, omslagsbild: Christer Wångenberg. Layout: ellie.se

eISBN: 978-91-86971-36-6